

—
Верховний
Суд

ЗВЕДЕНИЙ ДАЙДЖЕСТ
судової практики
Великої Палати
Верховного Суду

Рішення, внесені до ЄДРСР
за період з 01.01.2021 по 31.12.2021

ЗМІСТ

1. Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми	3
1.1. Адміністративна юрисдикція	3
1.2. Кримінальна юрисдикція	4
1.3. Господарська юрисдикція	7
1.4. Цивільна юрисдикція	7
2. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від правового висновку Верховного Суду України	10
2.1. Відступ від правового висновку Верховного Суду України	10
3. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висловленої раніше позиції Верховного Суду	14
3.1. Підтвердження висловленої раніше позиції Верховного Суду	14
3.2. Відступ від висловленої раніше позиції Верховного Суду	17
4. Справи, розглянуті з підстав необхідності визначення юрисдикції	28
4.1. Справи, які підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства	28
4.2. Справи, які підлягають розгляду в порядку господарського судочинства	29
4.3. Справи, які підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства	30
5. Окремі правові позиції Великої Палати Верховного Суду	31
5.1. Адміністративна юрисдикція	31
5.2. Господарська юрисдикція	32
5.3. Цивільна юрисдикція	37
6. Вимоги, які не підлягають розгляду в судовому порядку	41

1. Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми

1.1. Адміністративна юрисдикція

Факт перебування платників єдиного внеску на обліку в органах доходів і зборів, розташованих на території населених пунктів, де проводиться АТО, є підставою для незастосування до таких платників заходів впливу та стягнення за невиконання обов'язків платника єдиного внеску в силу прямої дії пункту 94 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (у редакції, чинній до 13 лютого 2020 року), який забороняв притягнення до відповідальності за невиконання обов'язків платника єдиного внеску.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 лютого 2021 року у справі № 805/3362/17-а можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95242254>.

Фізичні особи (працівники підприємств, які тимчасово були звільнені від своєчасного виконання обов'язку зі сплати єдиного внеску) не повинні відповідати за неналежне виконання підприємством-страхувальником свого обов'язку щодо належної сплати страхових внесків, а тому наявність заборгованості підприємства по страхових внесках не може бути підставою для незарахування працівникам періоду роботи, за які підприємством не сплачено єдиний внесок, до страхового стажу при призначенні пенсії.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 лютого 2021 року у справі № 805/3362/17-а можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95242254>.

Зміст поняття адвокат, суб'єкт адвокатської діяльності, а також механізм отримання такого свідоцтва свідчать про те, що процес набуття статусу адвоката, як і сама адвокатська діяльність є несумісними зі статусом судді.

Обмеження і способи їх усунення, передбачені статтею 7 ЗУ «Про адвокатуру і адвокатську діяльність», встановлені для осіб, які вже мають статус адвоката та які бажають займатись іншою (не сумісною з діяльністю адвоката) діяльністю, а не для представників інших юридичних професій, які бажають займатись адвокатською діяльністю.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 лютого 2021 року у справі № 822/1309/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439673>.

Намір проходити процедури кваліфікаційного іспиту, стажування та отримати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю перебуваючи на посаді

прокурора, є завідомо нелегітимним наміром, оскільки прогнозовано призводить до виникнення обставин несумісності. До того ж наявність статусу адвоката (захисника) в особи, яка є прокурором та підтримує державне обвинувачення в суді, ставить під сумнів її незалежність, безсторонність та неупередженість.

Обмеження і способи їх усунення, передбачені Законом України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність», встановлені для осіб, які вже мають статус адвоката та які бажають займатись іншою (не сумісною з діяльністю адвоката) діяльністю, а не для прокурорів, які бажають займатись адвокатською діяльністю.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 квітня 2021 року у справі № 826/9606/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96933508>.

Наявність передбаченої пунктом 1 частини четвертої статті 169 КАС України підстави для повернення скарги, а саме неусунення її окремих недоліків щодо форми та змісту (не пов'язаних з недотриманням процесуального строку) після залишення скарги без руху, поряд з відсутністю підстав для поновлення строку, не виключає відмову у відкритті провадження за такою скаргою саме з підстави, передбаченої пунктом 4 частини першої статті 299 КАС України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 28 квітня 2021 року у справі № 640/3393/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96694993>.

1.2. Господарська юрисдикція

Податковий орган, так само як і інші конкурсні кредитори у справах про банкрутство, повинен подати до господарського суду вимоги до боржника щодо його грошових зобов'язань по сплаті податків і зборів, що виникли до дня відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство разом з документами, що ці зобов'язання підтверджують, а господарський суд зобов'язаний розглянути всі вимоги та заперечення проти них на підставі поданих кредитором і боржником документів, оцінити правомірність цих вимог незалежно від наявності в адміністративному суді спору щодо неузгодженого податкового зобов'язання, з якого сформована кредиторська вимога податкового органу.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 15 грудня 2020 року у справі № 904/1693/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439649>.

Перебіг позовної давності у спорах за позовами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб до пов'язаних з банком осіб, які є посадовими особами органів управління банку, про стягнення шкоди, завданої банку, в порядку частини п'ятої статті 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»

починається з моменту затвердження виконавчою дирекцією Фонду акта формування ліквідаційної маси.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 910/11027/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235845>.

Якщо банку заподіяно шкоди не шляхом вчинення окремо визначених дій (бездіяльності), які мали наслідком знищення або пошкодження конкретної речі, втрату конкретних доходів чи подібні наслідки, а шляхом недотримання вимог законодавства, невжиття своєчасних заходів для запобігання настанню неплатоспроможності банку тощо, що призвело до зниження чистих активів банку, порушення нормативів, зокрема ліквідності та втрати банком стану платоспроможності, то розмір шкоди, завданої банку, оцінюється розміром недостатності майна банку для задоволення вимог усіх кредиторів, якщо не доведений більший розмір шкоди.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 910/11027/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235845>.

Сторони не можуть врегулювати свої відносини (визначити взаємні права та обов'язки) у договорі у спосіб, який суперечить чинному публічному порядку, порушує положення Конституції України, не відповідає загальним засадам цивільного законодавства, передбаченим статтею 3 Цивільного кодексу України, які обмежують свободу договору (справедливість, добросовісність, розумність).

Суд наділений повноваженнями перевіряти обраний сторонами договору спосіб врегулювати свої відносини на предмет відповідності Конституції України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 1 червня 2021 року у справі № 910/12876/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98524309>.

Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, не наділене повноваженнями здійснювати реалізацію майна (активів), на яке накладено арешт у кримінальному провадженні і яке передано агентству в управління як речовий доказ згідно зі статтею 100 КПК України без вказівки про передачу такого доказу саме для реалізації.

Земельна ділянка не належить до видів майна, які можуть бути передані Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, згідно зі статтею 100 КПК України для реалізації як речові докази на підставі ухвали слідчого судді.

У разі порушення відповідних вимог ефективним способом захисту прав власника земельної ділянки є витребування земельної ділянки у її покупця,

а не визнання недійсними електронних торгів, а також укладеного на їх підставі договору купівлі-продажу земельної ділянки.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 5 жовтня 2021 року у справі № 910/18647/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100259273>.

Платник податків має право відшкодувати у складі шкоди, заподіяної протиправними рішеннями, діями чи бездіяльністю контролюючих органів, їх посадових (службових) осіб, витрати на юридичний супровід, що не пов'язаний із захистом, наданим адвокатом, зокрема в межах процедури адміністративного оскарження податкового повідомлення-рішення, при цьому, сума таких витрат, пов'язаних з адміністративним оскарженням, не повинна перевищувати 50 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня календарного року, в якому приймається відповідне рішення про визнання рішень, дій чи бездіяльності незаконною.

При визначенні суми відшкодування витрат на юридичний супровід, наданий адвокатом, в межах граничного розміру, передбаченого для відшкодування, в кожній конкретній справі має значення та підлягає дослідженню також реальність таких витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності), а також розумність розміру витрат і їх співмірність та пропорційність податковому правопорушенню контролюючого органу.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 листопада 2021 року у справі № 910/11820/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829998>.

Якщо тлумачити приписи статті 1212 Цивільного кодексу України телеологічно, тобто згідно з їхніми цілями, то до випадків безпідставного набуття та збереження майна належить також збереження особою без достатніх правових підстав у себе виплати, яку вона відповідно до закону мала віддати (перерахувати) іншій особі згідно з покладеним на неї за законом обов'язком (зменшення обов'язку).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12 жовтня 2021 року у справі № 910/17324/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/101424481>.

МТСБУ, яке виплатило потерпілому у ДТП відшкодування, вважаючи на момент такої виплати, що винуватець ДТП не застрахував свою цивільно-правову відповідальність, але згодом дізналося про протилежне, має право на стягнення з страховика винуватця ДТП суми відповідного відшкодування відповідно до статті 1212 ЦК України.

МТСБУ не позбавлене можливості звернутися з такою вимогою у судовому порядку безвідносно наявності відповідного (досудового) звернення.

На підставі статті 1212 Цивільного кодексу України МТСБУ може стягнути визначену у договорі суму франшизи з винуватця ДТП, який безпідставно зберіг ці кошти у себе.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12 жовтня 2021 року у справі № 910/17324/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/101424481>.

Рішення про демонтаж рекламних конструкцій на підставі локальних нормативно-правових актів приймається виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, а у випадку невиконання такого рішення особами, винними в порушенні норм рекламного законодавства, демонтаж протиправно розміщених рекламних засобів здійснюється відповідними комунальними підприємствами та установами, підпорядкованими виконавчим органам.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 2 листопада 2021 року у справі № 916/214/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101634683>.

1.3. Кримінальна юрисдикція

Зміна за результатами розгляду апеляційної, касаційної скарги покарання у виді позбавлення чи обмеження волі, від відбування якого особу було звільнено з випробуванням на підставі статті 75 КК України, на штраф не є погіршенням правового становища обвинуваченого, засудженого.

Призначення апеляційним судом покарання у виді штрафу замість призначеного судом першої інстанції покарання у виді обмеження чи позбавлення волі зі звільненням від його відбування з випробуванням на підставі статті 75 КК України з огляду на приписи статті 420 КПК України не вимагає скасування у відповідній частині вироку суду першої інстанції і постановлення нового вироку. Таке рішення суд апеляційної інстанції постановляє у формі ухвали.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 7 грудня 2021 року у справі № 617/775/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102010758>.

1.4. Цивільна юрисдикція

Невиконання вимог статті 38 Закону України «Про іпотеку» щодо повідомлення іпотекодавця про конкретний спосіб задоволення вимог іпотекодержателя шляхом укладення договору купівлі-продажу предмета іпотеки з будь-якою особою-покупцем не має наслідком настання нікчемності такого правочину та не є підставою для визнання такого договору недійсним (за умови дотримання інших вимог закону щодо такого виду правочину) у разі дотримання іпотекодержателем вимог статті 35

Закону України «Про іпотеку» щодо належного надсилання іпотекодавцю та боржнику, якщо він є відмінним від іпотекодавця, вимоги про усунення порушення основного зобов'язання, однак може бути підставою для відшкодування іпотекодавцю завданих збитків.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 29 вересня 2020 року у справі № 757/13243/17 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94071331>.

Отриману випускником вищого навчального закладу під час навчання академічну стипендію слід вважати такою, що входить до складу витрат, які випускник такого закладу має компенсувати замовникові його навчання в разі неприбуття цього випускника за направленням або його відмови без поважних причин приступити до роботи за призначенням (зокрема, відпрацювати три роки в закладі охорони здоров'я, куди випускник направлений за розподілом).

До спірних правовідносин між випускником вищого навчального закладу та замовником його навчання щодо повернення здійснених витрат на це навчання підлягає застосуванню відповідна норма статті 52 Закону України «Про освіту», чинна на момент виникнення між відповідними випускником та вищим навчальним закладом правовідносин щодо навчання випускника, якщо відповідна міра цивільно-правової відповідальності передбачена укладеним договором про надання освітніх послуг.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 січня 2021 року у справі № 607/3693/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483111>.

Вкладники та інші кредитори банку не мають права вимоги до боржників банку і не можуть розглядатися як особи, яким заподіяно збитки боржниками банку, які не сплатили заборгованість банку, у тому числі за вимогами із заподіяння банку шкоди (зокрема, збитків). Право вимоги до боржників банку, в тому числі про повернення кредитів, стягнення процентів, про відшкодування шкоди, завданої банку (зокрема, збитків), належить банку, а не кредиторам банку, а несплата банку коштів боржниками банку не може розцінюватися як завдання шкоди кредиторам банку.

Після запровадження тимчасової адміністрації на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб та уповноважену особу Фонду законом покладені повноваження органів та посадових осіб неплатоспроможного банку, включаючи повноваження заявляти від імені банку будь-які позови до суду, зокрема і позови про відшкодування шкоди. Фонд та уповноважена особа Фонду, дізнавшись про заподіяння банку шкоди та встановивши її розмір, не тільки уповноважені, а й зобов'язані звернутися до суду від імені банку про відшкодування шкоди.

Кредитори банку мають право оскаржити до господарського суду дії (бездіяльність) Фонду, зокрема в особі уповноваженої особи Фонду, щодо

формування ліквідаційної маси банку, у тому числі щодо трансформації майна банку у грошову форму.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 28 вересня 2021 року у справі № 761/45721/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101473371>.

Підставою для перегляду розміру (ставки) орендної плати за земельну ділянку комунальної власності має бути саме законодавча зміна граничного (мінімального чи максимального) розміру такої плати або зміна розміру земельного податку, а не рішення органів місцевого самоврядування.

Такі рішення можуть бути підставою для внесення змін до договору оренди землі, якщо сторони договору оренди безпосередньо в самому договорі передбачили таку підставу для зміни розміру орендної плати, що узгоджується з принципом свободи договору.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 листопада 2021 року у справі № 635/4233/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101424462>.

На відміну від виконання судових рішень, які безпосередньо передбачають звернення стягнення на конкретно визначене житлове приміщення у конкретно визначений спосіб, для інших судових рішень, які передбачають загальне право стягнення боргу (в тому числі солідарного) з боржника (його поручителя) на визначену суму зобов'язань, отримання державним чи приватним виконавцем відповідного дозволу органу опіки та піклування на реалізацію житлової нерухомості є обов'язковим в силу самого факту існування права власності або права користування неповнолітньої дитини щодо нерухомого майна, яке реалізується в рамках виконавчого провадження.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 жовтня 2021 року у справі № 755/12052/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101584602>.

У правовідносинах, які виникли до 7 листопада 2020 року, обов'язок оператора газорозподільних систем проводити розрахунки по вузлах обліку, які не обладнані корекцією тиску та температури, шляхом приведення об'єму природного газу до стандартних умов за показами лічильників у разі відсутності приладів для вимірювання температури та тиску газу, передбачений нормами Кодексу газорозподільних систем та положеннями Типового договору розподілу природного газу від 30 вересня 2015 року № 2498, які затверджені регулятором (НКРЕКП), застосовувався і до побутових споживачів, оскільки вказівок, що ці норми поширюються лише на комерційних споживачів, у законодавстві не було

Лише з набранням чинності постановою НКРЕКП від 6 листопада 2020 року № 2033 «Про затвердження Методики визначення розмірів нормативних та виробничо-технологічних витрат/витрат природного газу при здійсненні розподілу природного газу та змін до деяких постанов НКРЕКП» (7 листопада 2020 року) визначено, що приведення спожитого об'єму природного газу до стандартних умов здійснюється виключно у випадку обліку природного газу, використаного споживачем, що не є побутовим.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 листопада 2021 року у справі № 161/11800/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101424486>.

2. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від правового висновку Верховного Суду України

2.1. Відступ від правового висновку Верховного Суду України

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо порядку зміни розміру орендної плати внаслідок зміни нормативної грошової оцінки землі, визначивши, що, якщо договір оренди землі змінений судом, то договірне зобов'язання в частині розміру орендної плати, змінюється з моменту набрання рішенням суду законної сили.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 лютого 2021 року у справі № 921/530/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95849041>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України та Верховного Суду щодо порядку зміни виду використання землі в межах її цільового призначення, визначивши, що зміна виду використання земельної ділянки не потребує дотримання процедури, яка необхідна при зміні цільового призначення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 1 червня 2021 року у справі № 925/929/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97926626>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо згоди одного з подружжя на розпорядження іншим часткою в статутному капіталі приватного підприємства, визначивши, що розпорядження часткою в статутному капіталі приватного підприємства, яка є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, здійснюється

за взаємною згодою, наявність якої презюмується при укладенні договорів одним з подружжя.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 червня 2021 року у справі № 916/2813/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98531899>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України та відступила шляхом уточнення від власного правового висновку щодо недійсності договору, укладеного одним із подружжя без згоди другого, визначивши, що можливість визнання недійсним договору щодо розпорядження майном, яке перебуває в спільній власності, залежить від встановлення недобросовісності третьої особи – контрагента за таким договором.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 червня 2021 року у справі № 916/2813/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98531899>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо стягнення коштів за договором банківського вкладу, якими заволоділи працівники банку, визначивши, що в разі пред'явлення позову про стягнення коштів за договорами банківського вкладу, у тому числі відсотків та інфляційних втрат, які не були повернуті вкладнику внаслідок злочину (кримінального правопорушення), вчиненого службовими особами банку, застосуванню до спірних правовідносин між вкладником та банком підлягають норми цивільного законодавства, які регулюють договірні (статті 625, 1058-1060 ЦК України), а не деліктні зобов'язання (статті 1172, 1192 ЦК України), оскільки вчинення працівниками банку злочину (кримінального правопорушення) із заволодіння внесеними на депозит коштами не впливає на договірні правовідносини вкладника і банку, не спростовує їх існування та не припиняє їх.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 8 червня 2021 року у справі № 662/397/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97967336>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо способу встановлення плати за користування позикою, визначивши, що визначення плати за користування позикою у твердій сумі є правомірним.

Якщо сторони договору позики встановили розмір плати за користування нею у твердій сумі, то позикодавець не має права додатково нарахувати проценти за користування позикою в розмірі однієї облікової ставки Національного банку України не тільки після настання терміну повернення позики, але й за останній день користування нею.

Права та інтереси позикодавця в охоронних правовідносинах (тобто за період прострочення виконання грошового зобов'язання) забезпечує частина друга статті 625 ЦК України, яка регламентує наслідки прострочення виконання грошового зобов'язання.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 149/1499/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98524305>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо нікчемності заповіту в разі його нотаріального посвідчення нотаріусом поза межами свого нотаріального округу, визначивши, що положеннями ЦК України не встановлена нікчемність заповіту в разі, коли нотаріус посвідчив заповіт особи не в межах свого нотаріального округу, чим порушив законодавство, яке регулює діяльність нотаріусів. Указане не впливає на форму правочину, волевиявлення заповідача й на ті вимоги про порядок його посвідчення, які закріплені в ЦК України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 522/9893/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235794>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо можливості оскарження наказу про призначення перевірки з питань дотримання податкового законодавства після її проведення, визначивши, що в разі якщо контролюючий орган був допущений до проведення перевірки на підставі наказу про її проведення, то цей наказ як акт індивідуальної дії реалізовано його застосуванням, а тому його оскарження не є належним та ефективним способом захисту права платника податків, оскільки скасування наказу не може призвести до відновлення порушеного права.

Неправомірність дій контролюючого органу при призначенні і проведенні перевірки не може бути предметом окремого позову, але може бути підставою позову про визнання протиправними рішень, прийнятих за наслідками такої перевірки. Водночас підставами для скасування таких рішень є не будь-які порушення, допущені під час призначення і проведення такої перевірки, а лише ті, що вплинули або об'єктивно могли вплинути на правильність висновків контролюючого органу за результатами такої перевірки та, відповідно, на обґрунтованість і законність прийнятого за результатами перевірки рішення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 8 вересня 2021 року у справі № 816/228/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100022843>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України та Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного

адміністративного суду щодо відсутності правових підстав для виплати суддям різниці в заробітній платі, визначивши, що гарантовані законом виплати неможливо поставити в залежність від видатків бюджету, а тому відмова КСУ в перерахунку та виплаті судді КСУ заробітної плати, відпускних, компенсації за невикористану відпустку, довічного грошового утримання, вихідної допомоги, виходячи з розміру посадового окладу, визначеного на підставі частини другої статті 44 Закону України від 15 грудня 1992 року № 2862-XII «Про статус суддів» та пункту 1 Постанови КМУ від 30 червня 2005 року № 513 «Про оплату праці Голови та заступників Голови Конституційного Суду України», а саме 80 відсотків від посадового окладу голови КСУ, порушує гарантоване статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод право мирно володіти своїм майном.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 червня 2021 року у справі № 826/16464/13-а можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98728790>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо порядку обчислення одноразової грошової допомоги при звільненні з військової служби, визначивши, що щомісячна додаткова грошова винагорода входить до складу грошового забезпечення військовослужбовців, з якого обчислюється одноразова грошова допомога при звільненні з військової служби.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 листопада 2021 року у справі № 825/997/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101241002>.

Велика Палата Верховного Суду частково відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо обсягу прав інвестора на об'єкт інвестування, визначивши, що інвестор після виконання умов інвестиційного договору набуває майнові права (тотожні праву власності) на цей об'єкт і після завершення будівництва об'єкта нерухомості набуває права власності на об'єкт інвестування як первісний власник шляхом проведення державної реєстрації речових прав на зазначений об'єкт за собою.

Забудовник позбавлений права відчужувати об'єкт інвестування на користь будь-якої іншої особи.

В разі порушення речових прав інвестора він має право на звернення до суду за їх захистом шляхом пред'явлення позову про визнання за ним його майнових прав та витребування своєї власності з незаконного володіння іншої особи (статті 392, 388 ЦК України). Водночас не вимагається визнання недійсними нікчемних правочинів, які спрямовані на незаконне заволодіння майном інвестора іншими особами (стаття 228 ЦК України).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 вересня 2021 року у справі № 359/5719/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101584598>.

Велика Палата Верховного Суду частково відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо способів захисту прав покупця за договором купівлі-продажу майнових прав на нерухоме майно, визначивши, що в тих випадках, коли об'єкт нерухомості вже збудований та прийнятий в експлуатацію, проте покупцем не отримані правовстановлюючі документи у зв'язку із порушенням продавцем за договором купівлі-продажу майнових прав на нерухоме майно взятих на себе договірних зобов'язань щодо передання всіх необхідних документів для оформлення права власності на квартиру, вартість якої сплачена покупцем в повному обсязі, та у разі невизнання продавцем права покупця на цю збудовану квартиру може мати місце звернення до суду з вимогою про визнання за покупцем права власності на проінвестоване (оплачене) ним майно відповідно до положень статті 392 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2021 року у справі № 344/16879/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221949>.

3. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висловленої раніше позиції Верховного Суду

3.1. Підтвердження висловленої раніше позиції Верховного Суду

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо територіальної юрисдикції (підсудності) справ про стягнення орендної плати за користування нерухомим майном, визначивши, що до спорів про стягнення заборгованості, яка виникла внаслідок невиконання зобов'язань за договором, який укладений щодо користування нерухомим майном, застосовуються виключні правила підсудності (частина третя статті 30 ГПК України).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС 16 лютого 2021 року у справі № 911/2390/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95573681>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Касаційного цивільного Суду у складі Верховного Суду щодо складу суду, який має вирішувати питання про відмову у відкритті апеляційного провадження, визначивши, що судом апеляційної інстанції, який відповідно до частини першої і другої статті 358 ЦПК України має вирішувати питання про відмову у відкритті апеляційного провадження є колегія суддів суду апеляційної інстанції у складі трьох суддів.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 лютого 2021 року у справі № 263/4637/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96406952>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо підстав перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, визначивши, що нововиявленою обставиною є не факт ухвалення судового рішення, не саме це рішення як юридичний факт, а обставина, яку в ньому встановив суд.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 752/4995/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483124>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо заміни сторони виконавчого провадження, визначивши, що заміна сторони виконавчого провадження правонаступником можлива і після закриття виконавчого провадження у зв'язку з його виконанням.

Якщо виконавче провадження у справі закрито у зв'язку з його виконанням, особа, яка вважає себе правонаступником позивача/стягувача та бажає набути та реалізувати існуючі процесуальні права, притаманні позивачу/стягувачу (на оскарження судового рішення та/або постанови державного виконавця, подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами), може заявити про заміну сторони у справі, ініціювавши відкриття відповідної стадії процесу. Якщо після відкриття провадження буде встановлено, що така особа не набула прав та обов'язків правопередника, суд своєю ухвалою закриває відповідне провадження.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 лютого 2021 року у справі № 911/3411/14 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96208264>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо конкуренції норм статті 49 Закону України «Про іпотеку» та статті 61 Закону України «Про виконавче провадження», визначивши, що іпотекодержатель, як єдиний стягувач у виконавчому провадженні з виконання судового рішення про стягнення на його користь грошових коштів, на підставі частини першої статті 49 Закону України «Про іпотеку» має право залишити за собою предмет іпотеки за початковою ціною шляхом заліку своїх забезпечених вимог у рахунок ціни майна, щодо якого звертається стягнення, за результатами кожних торгів, які оголошено такими, що не відбулися (перших, других, третіх).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 923/971/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97628611>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо підтвердження факту вчинення правочину та проведення господарських операцій на його виконання для виникнення в платника податку права на податковий кредит, визначивши, що податкова накладна, виписана однією стороною в договорі (підрядником) на постачання послуг на користь другої сторони (замовника), може бути доказом правочину з огляду на те, що така поведінка сторін засвідчує їхню волю до настання відповідних правових наслідків.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 29 червня 2021 року у справі № 910/23097/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98524290>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала власний правовий висновок щодо строку звернення до нотаріуса за вчиненням виконавчого напису, визначивши, що норми частини першої статті 88 Закону України «Про нотаріат» (у редакції, чинній на час ухвалення) варто застосовувати разом із нормами частини другої статті 88 цього Закону та статті 257 Цивільного кодексу України, які передбачають трирічний строк від дня виникнення права вимоги, в межах якого вчиняється виконавчий напис.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 вересня 2021 року у справі № 910/10374/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100428590>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала власний правовий висновок щодо застосування частини шостої статті 33 Закону України «Про оренду землі» (в редакції, чинній до внесення змін Законом України від 5 грудня 2019 року № 340-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству»), визначивши, що передбачені в частинах першій – п'ятій і шостій статті 33 Закону підстави для поновлення договору оренди землі пов'язані між собою, а тому для поновлення договору оренди землі в порядку, передбаченому частиною шостою цієї статті, є необхідним надіслання орендарем повідомлення орендодавцю про намір скористатися правом на поновлення договору оренди землі разом з проектом додаткової угоди.

Таке поновлення не є «автоматичною» пролонгацією орендних відносин й обов'язково оформлюється шляхом підписання сторонами додаткової угоди, а в разі якщо орендодавець цього не робить – у судовому порядку за вимогою про визнання укладеною додаткової угоди та з фіксацією її повного тексту в резолютивній частині рішення суду.

У разі наявності в особи права власності саме на об'єкт нерухомості відсутність підстав для поновлення договору оренди землі за частиною шостою статті 33 Закону України «Про оренду землі» не може бути перешкодою для реалізації такою особою

права користування земельною ділянкою, необхідною для обслуговування її об'єкта, а також для оформлення відповідних договірних відносин щодо цієї ділянки.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 31 серпня 2021 року у справі № 903/1030/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99890781>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала власний правовий висновок щодо способу захисту права власності на земельні ділянки лісогосподарського призначення, визначивши, що вимога про витребування земельної ділянки лісогосподарського призначення з незаконного володіння (віндикаційний позов) в порядку статті 387 ЦК України є ефективним способом захисту права власності.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 листопада 2021 року у справі № 359/3373/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829985>.

3.2. Відступ від висловленої раніше позиції Верховного Суду

Велика Палата Верховного Суду відступила від власних правових висновків та правових висновків Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо звільнення від сплати судового збору на підставі статті 8 Закону України «Про судовий збір» юридичних осіб за майновим критерієм, визначивши, що юридичні особи можуть бути звільнені судом від сплати судового збору тільки на підставі пункту 3 частини першої статті 8 Закону України «Про судовий збір» за наявності майнового критерію, але тільки у справах, визначених цим пунктом, тобто предметом позову у яких є захист соціальних, трудових, сімейних, житлових прав, відшкодування шкоди здоров'ю.

Юридична особа не позбавлена права звернутися із клопотанням про відстрочення або розстрочення сплати судового збору, і суд за результатами розгляду цього клопотання не обмежений у праві на власний розсуд відстрочити або розстрочити таку сплату.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 січня 2021 року у справі № 0940/2276/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94525431>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо сплати судового збору споживачами фінансових послуг, визначивши, що дія частини третьої статті 22 Закону України «Про захист прав споживачів», яка передбачає звільнення від сплати судового збору споживачів фінансових послуг, не поширюється на спори, які виникають між вкладниками банку та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб під час здійснення останнім владних управлінських функцій (виконання окремої владної функції Фонду, а саме організації

виплат відшкодувань за вкладками на підставі пункту 4 частини другої статті 4 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»).

Детальніше з текстом постанови від 8 вересня 2021 року у справі № 160/15864/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100704610>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо визначення суду, до компетенції якого належить перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, визначивши, що саме в суді першої інстанції у провадженні за нововиявленими обставинами має переглядатися рішення цього самого суду, якщо заявлені нововиявлені обставини стосуються висновків і розсуду цього суду в частині, яка за наслідками апеляційного чи касаційного перегляду залишилася без змін. У тому разі, якщо суди апеляційної чи касаційної інстанції змінять рішення суду першої інстанції по суті заявлених позовних вимог, то саме судові акти судів цих інстанцій можуть і мають бути предметом перегляду у провадженні за нововиявленими обставинами, оскільки в цій частині (по суті спору чи з інших підстав) рішення суду першої інстанції зазнало сутнісних змін або було скасовано.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 3 лютого 2021 року у справі № 826/20239/16 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439650>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо неможливості оскарження ухвали суду апеляційної інстанції про відмову в забезпеченні позову та постанови апеляційного суду, якою скасовано вжиті судом першої інстанції заходи забезпечення позову, визначивши, що в касаційному порядку можуть окрім інших переглядатися ухвали суду апеляційної інстанції щодо забезпечення позову (тобто як ухвали, якими задоволено заяву про забезпечення позову, так й ухвали, якими відмовлено в такому забезпеченні), а також постанови суду апеляційної інстанції, якими скасовано вжиті судом першої інстанції заходи забезпечення позову.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 18 травня 2021 року у справі № 914/1570/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97967349>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо можливості оскарження в касаційному порядку ухвали суду першої інстанції про закриття провадження у справі в частині визначення розміру судових витрат, визначивши, що якщо касаційну скаргу подано на ухвалу суду першої інстанції про закриття провадження у справі в частині розподілу судових витрат після її перегляду в апеляційному порядку, то ця касаційна скарга є скаргою на ухвалу про

закриття провадження у справі, яка відповідно до пункту 15 частини першої статті 353 та пункту 2 частини першої статті 389 ЦПК України може бути оскаржена в касаційному порядку.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 8 червня 2021 року у справі № 550/936/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97967333>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо можливості оскарження ухвали суду, постановленої за результатами розгляду заяви про перегляд заочного рішення, поданої поза межами встановленого строку, визначивши, що у разі відмови у задоволенні заяви про поновлення строку на подання заяви про перегляд заочного рішення суд з цієї причини відмовляє у задоволенні такої заяви про перегляд. Тоді відповідач, який її подав, може оскаржити в апеляційному порядку заочне рішення, обґрунтувавши, зокрема, поважність причин для пропуску строку на подання заяви про перегляд цього рішення. Передбачене у реченні другого частини четвертої статті 287 ЦПК України спеціальне правило про початок відліку строку на апеляційне оскарження заочного рішення застосовне лише до тих рішень, які суд ухвалив за правилами, що діють з 15 грудня 2017 року.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 листопада 2021 року у справі № 214/5505/16 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101473381>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо порядку розгляду заяви про перегляд заочного рішення, поданої поза межами встановленого строку, визначивши, що суд приймає до розгляду належно оформлену заяву про перегляд заочного рішення незалежно від пропуску строку на її подання та залишає цю заяву без задоволення у разі, якщо немає підстав для поновлення вказаного строку.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 листопада 2021 року у справі № 214/5505/16 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101473381>.

Велика Палата Верховного Суду конкретизувала власні правові висновки та правові висновки Верховного Суду України щодо критеріїв встановлення подібності правовідносин, визначивши, на предмет подібності слід оцінювати саме ті правовідносини, які є спірними у порівнюваних ситуаціях. Встановивши учасників спірних правовідносин, об'єкт спору (які можуть не відповідати складу сторін справи та предмету позову) і зміст цих відносин (права й обов'язки сторін спору), суд має визначити, чи є певні спільні риси між спірними правовідносинами насамперед за їхнім змістом.

Якщо правове регулювання цих відносин залежить від складу їх учасників або об'єкта, з приводу якого вони вступають у правовідносини, то у такому разі подібність слід також визначати за суб'єктним і об'єктним критеріями відповідно. Для встановлення подібності спірних правовідносин у порівнюваних ситуаціях суб'єктний склад цих відносин, предмети, підстави позовів і відповідне правове регулювання не обов'язково мають бути тотожними, тобто однаковими

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12 жовтня 2021 року у справі № 233/2021/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829987>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо переривання перебігу позовної давності, визначивши, що пред'явлення позову, який судом було залишено без розгляду, не перериває перебігу позовної давності.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 29 червня 2021 року у справі № 904/3405/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98327543>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власних правових висновків щодо переривання перебігу позовної давності, визначивши, що перебіг позовної давності переривається в разі пред'явлення особою позову до одного з кількох боржників, а також якщо предметом позову є лише частина вимоги, право на яку має позивач. Після переривання перебіг позовної давності починається заново.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 29 червня 2021 року у справі № 904/3405/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98327543>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку, згідно з яким наявність рішення суду про стягнення кредитної заборгованості саме по собі свідчить про закінчення строку дії договору, визначивши, що саме по собі набрання законної сили рішенням суду про стягнення з боржника або поручителя заборгованості за кредитним договором не змінює та не припиняє ані кредитного договору, ані відповідного договору поруки, доки не виникне договірна чи законна підстава для такого припинення.

Ухвалення судом рішення в справі про стягнення з поручителя кредитної заборгованості унеможливорює задоволення в іншій судовій справі позову про визнання поруки припиненою, якщо такий позов стосується тих самих правовідносин, тих самих прав вимоги, які вже були предметом дослідження у справі про стягнення з поручителя кредитної заборгованості.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 січня 2021 року у справі № 522/1528/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95509407>.

Велика Палата Верховного Суду відступила шляхом конкретизації від власного правового висновку щодо порядку відступлення права вимоги за кредитним і забезпечувальним договорами, визначивши, що відступлення права вимоги за кредитним і забезпечувальним договорами є можливим не тільки на користь фінансових установ за обставин, коли попередній кредитор (банк) був позбавлений банківської ліцензії та перебував у процедурі ліквідації.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 березня 2021 року у справі № 906/1174/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96342866>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо реалізації предмета іпотеки з прилюдних торгів у ході виконавчого провадження, визначивши, що норми Закону України «Про виконавче провадження» допускають звернення стягнення на предмет іпотеки в ході процедури виконавчого провадження без судового рішення про звернення стягнення на предмет іпотеки в межах процедури стягнення коштів з іпотекодавця на користь іпотекодержателя.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 923/971/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97628611>.

Велика Палата Верховного Суду відступила шляхом конкретизації від власного правового висновку та правового висновку Верховного Суду України щодо порядку стягнення коштів за банківським вкладом з банку, у якому запроваджена тимчасова адміністрація та розпочата процедура його ліквідації, визначивши, що запровадження в банку тимчасової адміністрації та початок процедури його ліквідації не забороняють задовольнити позов до такого банку про стягнення з нього коштів на користь вкладника у спорі щодо виконання зобов'язань за договором банківського вкладу, строк якого закінчився до введення в банку тимчасової адміністрації.

Таке рішення суду є підставою для звернення вкладника до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та/або його уповноваженої особи із заявою про включення вимог кредитора банку в межах гарантованої суми відшкодування коштів за вкладом до реєстру вкладників, а вимог на суму, що перевищують гарантоване Фондом відшкодування, – до реєстру акцептованих вимог кредиторів банку, які задовольняються з урахуванням черговості, встановленої статтею 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Зазначене рішення суду про стягнення з неплатоспроможного банку на користь вкладника заборгованості за договором банківського вкладу на таку черговість не впливає і не змінює її.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 лютого 2021 року у справі № 381/622/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96890711>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо юрисдикції спорів між членами громадської організації та громадською організацією з приводу визнання недійсним рішення загальних зборів щодо припинення повноважень одного з органів управління цією організацією, визначивши, що такі спори підлягають розгляду у порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12 січня 2021 року у справі № 127/21764/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95242274>.

Велика Палата Верховного Суду уточнила власний правовий висновок щодо юрисдикції спорів між релігійною організацією та її учасником (засновником, членом), визначивши, що спори між релігійною організацією та її учасником (засновником, членом), пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності такої організації, мають розглядатись в порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 6 квітня 2021 року у справі № 910/10011/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96695006>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо юрисдикції спору між посадовою особою установи, що реалізує державну політику в сфері зайнятості населення, та цією установою (Державна служба зайнятості та підпорядковані їй установи), визначивши, що оскільки посада директора базового центру зайнятості не відноситься до посад державної служби, то спір про скасування дисциплінарного стягнення, застосованого до директора базового центру зайнятості, є таким, що не пов'язаний із проходженням публічної служби та підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом ВП ВС від 7 квітня 2021 року у справі № 320/2654/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96669492>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо юрисдикційності розгляду скарги на постанову державного виконавця про накладення штрафу у зв'язку з наявністю заборгованості зі сплати аліментів, визначивши, що така скарга підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2021 року у справі № 2610/27695/2012 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221948>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від висловленої позиції Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо цивільної юрисдикції спору у справі про визнання недійсним договору відчуження частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю, визначивши, що такий спір підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 1 червня 2021 року у справі № 910/2388/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97967345>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо моменту набуття особою прав учасника товариства, визначивши, що момент набуття права на частку в статутному капіталі (права власності) та момент набуття права з частки (права участі в господарському товаристві) різняться та можуть не збігатися в часі. Укладення правочину з відчуження частки в статутному капіталі є правовою підставою набуття права на частку (права власності на частку), а тому момент набуття права на частку може визначатися умовами такого правочину. Водночас моментом переходу корпоративних прав із частки в статутному капіталі, яка була передана іншій особі, є юридичний факт реєстрації в державному реєстрі зміни складу учасників за актом приймання-передачі, наданим однією із сторін (за законодавством, яке діє після набрання чинності Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 8 червня 2021 року у справі № 906/1336/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235822>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду та Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо порядку прийняття рішення про відмову у прийнятті до товариства спадкоємця учасника товариства, визначивши, що рішення про відмову у прийнятті до товариства спадкоємця приймають більш як 50 % загальної кількості голосів учасників товариства, включно з голосами, які припадають на частку учасника, який помер, хоча цей учасник (його представник) у голосуванні участі не бере. Єдиний учасник товариства, який володіє меншою часткою у статутному капіталі, не може скликати загальні збори та відмовити у прийнятті до товариства спадкоємців померлого учасника, котрий володів більшою часткою у статутному капіталі. Спадкоємці останнього, які виявили бажання брати участь у діяльності товариства, не можуть бути позбавлені права участі в ньому.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 2 листопад 2021 року у справі № 917/1338/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829986>.

Велика Палата Верховного Суду відступила шляхом конкретизації від правового висновку Верховного Суду та Верховного Суду України щодо наслідків скасування судового рішення, на підставі якого з Державного реєстру іпотек виключено запис про обтяження, визначивши, що виключення відомостей про право іпотеки з відповідного Державного реєстру, зокрема, на підставі судового рішення не впливає на чинність іпотеки. Тому скасування такого судового рішення, що мало наслідком внесення до Державного реєстру іпотек запису про припинення іпотеки, не відновлює дію останньої, оскільки іпотека зберігає чинність незалежно від відсутності певний час відомостей про неї у відповідному державному реєстрі. Запис про іпотеку не може бути відновлений з моменту вчинення первинного запису, а вчиняється державним реєстратором повторно за наявності для цього підстав, передбачених законом, зокрема договору іпотеки, а також судового рішення про визнання права іпотекодержателя.

Належним способом захисту іпотекодержателя, відомості про право іпотеки якого було виключено з Державного реєстру іпотек і який вважає, що іпотека є і залишилася чинною, є вимога про визнання права іпотекодержателя щодо іпотечного майна. При вирішенні такого спору суд має враховувати наявність / відсутність обставин, які можуть свідчити про недобросовісність набувача майна, придбаного за відсутності в державному реєстрі відомостей про обтяження.

Детальніше з текстом постанови від 15 червня 2021 року у справі № 922/2416/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98146719>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо застосування частини третьої статті 23 Закону України «Про прокуратуру», визначивши, що заборона на здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, передбачена абзацом третім частини третьої статті 23 Закону, має застосовуватися з урахуванням положень абзацу першого частини третьої цієї статті, який передбачає, що суб'єкт, в особі якого прокурор може звертатись із позовом в інтересах держави, має бути суб'єктом владних повноважень, незалежно від наявності статусу юридичної особи.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 6 липня 2021 року у справі № 911/2169/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483103>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо можливості оскарження державної реєстрації об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), визначивши, що позовна вимога щодо скасування державної реєстрації існуючої юридичної особи (ОСББ), яка створена у відповідному порядку та здійснює свою діяльність тривалий час, за період свого

існування набувши відповідних прав і обов'язків, не призведе до поновлення прав і законних інтересів особи, яка звертається з таким позовом.

Звернення особи з позовною вимогою про скасування державної реєстрації ОСББ (реєстраційного запису) є підставою для закриття провадження у справі за такими вимогами за відсутності юридичного спору.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 29 червня 2021 року у справі № 916/964/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98524291>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо необхідності нотаріального посвідчення згоди співвласника допоміжних приміщень для отримання містобудівних умов та обмежень на їх реконструкцію, визначивши, що сама по собі відсутність нотаріального посвідчення письмової згоди співвласника приміщення загального користування, а саме горища, не є підставою для скасування наказу про затвердження містобудівних умов та обмежень.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 461/9578/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97967339>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо моменту виникнення права власності на нерухоме майно, придбане до 1 січня 2013 року, визначивши, що особа, яка до 1 січня 2013 року придбала нерухоме майно за договором купівлі-продажу, державну реєстрацію якого було належним чином здійснено, стала власником такого нерухомого майна з моменту державної реєстрації відповідного договору купівлі-продажу незалежно від того, чи здійснила ця особа в подальшому державну реєстрацію свого права власності.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 червня 2021 року у справі № 334/3161/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483113>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо належних доказів на обґрунтування нормативної грошової оцінки земельної ділянки, визначивши, що для цілей сплати орендної плати чи повернення безпідставно збережених грошових коштів фактичним землекористувачем без оформлення орендного договору належними доказами на обґрунтування нормативної грошової оцінки земельної ділянки можуть бути: технічна документація на спірну земельну ділянку, виготовлена компетентним органом для оформлення договору оренди, довідка з Державного земельного кадастру, витяг з Державного земельного кадастру, а також висновок судової експертизи про встановлення нормативної грошової оцінки

спірної земельної ділянки, наданий відповідно до статей 98 - 103 ГПК України, які містять інформацію щодо предмета спору.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 листопада 2021 року у справі № 905/1680/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101211542>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо заволодіння земельними ділянками лісогосподарського призначення, визначивши, що заволодіння земельними ділянками є неможливим лише в разі, якщо на такі ділянки за жодних умов не може виникнути право власності. Водночас приватні особи можуть мати земельні ділянки лісогосподарського призначення на праві власності. У випадку незаконного, без відповідної правової підстави заволодіння особою такими землями, право власності (включаючи права володіння, користування та розпорядження) і далі належатиме власникові. Інша особа внаслідок державної реєстрації за нею права власності на нерухоме майно стає його фактичним володільцем (бо про неї є відповідний запис у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно), але не набуває право володіння на земельну ділянку.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 листопада 2021 року у справі № 359/3373/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829985>.

Велика Палата Верховного Суду відступила шляхом уточнення від власного правового висновку щодо наслідків зайняття земельних ділянок фактичним користувачем, визначивши, що зайняття земельних ділянок, зокрема фактичним користувачем, треба розглядати як таке, що не є пов'язаним із позбавленням власника його володіння цими ділянками.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 листопада 2021 року у справі № 359/3373/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829985>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо належного способу захисту прав власника у випадку заволодіння його нерухомим майном, визначивши, що пред'явлення власником нерухомого майна вимоги про скасування рішень, записів про державну реєстрацію права власності на це майно за незаконним володільцем не є необхідним для ефективного відновлення його права.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 листопада 2021 року у справі № 359/3373/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829985>.

Велика Палата Верховного Суду частково відступила шляхом уточнення від власного правового висновку щодо розмежування віндикаційного та негаторного позовів, визначивши, що визначальним критерієм для розмежування віндикаційного та негаторного позовів є відсутність або наявність у позивача володіння майном. Відсутність або наявність в особи володіння нерухомим майном визначається виходячи з принципу реєстраційного підтвердження володіння; особа, до якої перейшло право власності на об'єкт нерухомості, набуває щодо нього всі правоможності власника, включаючи право володіння.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 листопада 2021 року у справі № 359/3373/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829985>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо порядку встановлення змісту норм іноземного права, що підлягають застосуванню до правовідносин з іноземним елементом, визначивши, що встановлення змісту норм іноземного права є обов'язком суду, який розглядає справу, в силу закону та здійснюється *ex officio* (за офіційним принципом), тоді як учасники справи, які зацікавлені у застосуванні судом норм права відповідної іноземної держави, мають право сприяти суду у вжитті заходів щодо встановлення змісту норм іноземного права шляхом подання суду документів, що підтверджують зміст таких норм, на які вони посилаються на обґрунтування своїх вимог або заперечень. При розгляді спорів, що виникли з правовідносин з іноземним елементом, суд враховує принцип *jura novit curia* («суд знає закони»), згідно з яким суд зобов'язаний застосувати ті норми матеріального та процесуального права, предметом регулювання яких є відповідні правовідносини, незалежно від того, чи посилаються на них сторони.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 листопада 2021 року у справі № 904/2104/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101990860>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо встановлення дійсного змісту норм іноземного права (Англії та Уельсу), визначивши, що поряд з нормативно-правовими актами, які поширюються на певні правовідносини, висновок експерта є допустимим способом здобуття судом інформації про іноземні норми, які застосовуються до правовідносин з іноземним елементом.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 листопада 2021 року у справі № 904/2104/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101990860>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду та Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо належності доказів поширення недостовірної інформації по телебаченню, визначивши, що позивач має право надати або відеозапис, отриманий у порядку статті 64 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», або відеозапис з електронного інтернет-джерела (електронної платформи), на якому (якій) розміщено відеоролик. Якщо особа не має такого запису і надає копію, отриману з інших джерел, відповідно до частини п'ятої статті 96 ГПК України суд може витребувати відеозапис за наявності сумніву у відповідності поданого відеозапису оригіналу. Якщо відеозапис не зберігся взагалі, то сторони мають право доводити факти порушеного права у справі будь-якими доказами.

Звернення громадянина або юридичної особи до телерадіоорганізації зі скаргою в порядку статті 64 Закону України «Про телебачення та радіомовлення» не є обов'язковою передумовою звернення до суду за захистом недоторканості ділової репутації.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 7 грудня 2021 року у справі № 905/902/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102342551>.

4. Справи, розглянуті з підстав необхідності визначення юрисдикції

4.1. Справи, які підлягають розгляду у порядку адміністративного судочинства

Спир про відшкодування матеріальної чи моральної шкоди, пов'язаної з невивплатою суддівської винагороди, доплат та компенсаційних виплат є таким, що пов'язаний з проходженням та звільненням з публічної служби, якою є перебування на посаді судді, тому повинен розглядатися за правилами адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12 січня 2021 року у справі № 757/44631/19-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94525430>.

Спир за позовом фізичної особи про стягнення з Фонду соціального страхування України інфляційних втрат та 3 % річних на підставі статті 625 ЦК України та компенсації втрат частини соціальних виплат у зв'язку з несвоєчасною їх виплатою на підставі Закону України «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати», які цьому органу було зобов'язано призначити за рішенням адміністративного суду, а також відшкодування моральної шкоди підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 лютого 2021 року у справі № 520/17342/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439661>.

Спори з приводу проходження особою служби на посаді капітана морського порту, які виникли у період до 14 травня 2019 року, коли посада капітана морського порту ще не була віднесена до посад державної служби, а сама діяльність капітана морського порту – до державної служби, але вже мала характер публічної служби, підлягають розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 вересня 2021 року у справі № 490/4465/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101424436>.

4.2. Справи, які підлягають розгляду в порядку господарського судочинства

Спір за позовом фінансового директора товариства, звільненого на підставі пункту 5 частини першої статті 41 КЗпП України, щодо поновлення на роботі та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу, підлягає розгляду у порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 лютого 2021 року у справі № 753/17776/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439667>.

Спір щодо оскарження результатів прилюдних торгів з реалізації майна, включеного до ліквідаційної маси у справі про банкрутство юридичної особи, підлягає розгляду у порядку господарського судочинства в межах справи про банкрутство. Якщо провадження у справі про банкрутство юридичної особи припинено, то такий спір може бути розглянутий у порядку господарського судочинства лише після скасування рішення суду про припинення провадження у справі про банкрутство, у межах якої було реалізоване майно.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 лютого 2021 року у справі № 635/4741/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96406951>.

Спір за позовом товариства, щодо якого господарським судом вирішується питання про порушення провадження у справі про банкрутство, до його колишнього директора про зобов'язання передати цьому товариству оригінали документів та печатки є корпоративним та підлягає розгляду у порядку господарського судочинства (до відкриття провадження у справі про банкрутство).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 11 травня 2021 року у справі № 759/9008/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96933504>.

Спір про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення за позовом особи, щодо якої порушено справу про банкрутство, який виник

після 21 жовтня 2019 року, як майновий спір боржника підлягає розгляду в межах провадження у справі про банкрутство в господарському судочинстві.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 вересня 2021 року у справі № 905/2030/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100359355>.

Спір про визнання недійсним укладеного одним з подружжя без згоди іншого з подружжя договору щодо розпорядження часткою в статутному капіталі юридичної особи підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 червня 2021 року у справі № 916/2813/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98531899>.

4.3. Справи, які підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства

Спір за позовом громадської організації (об'єднання споживачів), яка представляє інтереси невизначеного кола споживачів на підставі Закону України «Про захист прав позивачів», до юридичної особи, яка надає комунальні послуги, щодо зобов'язання здійснити перерахунок послуг з утримання будинків, споруд та прибудинкових територій підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 березня 2021 року у справі № 367/4695/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96179832>.

Спір за позовом фізичної особи – співвласника багатоквартирного будинку та члена ОСББ про визнання недійсним договору з надання послуг з управління та обслуговування будинку, укладеного між ОСББ та суб'єктом господарювання, підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 2 лютого 2021 року у справі № 906/1308/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96342864>.

Скарги на рішення, дії та/або бездіяльність посадової особи органу державної виконавчої служби, здійснені в порядку контролю за рішеннями, діями, або бездіяльністю державного виконавця щодо виконання рішення суду підлягають розгляду за юрисдикцією того суду, що ухвалив відповідне судове рішення.

Скарга на постанову начальника органу державної виконавчої служби, прийняту за наслідками розгляду скарги на постанову державного виконавця у виконавчому провадженні відкритому на виконання рішення суду у цивільній справі про передачу такого виконавчого провадження з одного органу державної

виконавчої служби до іншого, підлягає розгляду за правилами цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 листопада 2021 року у справі № 175/1571/15 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829975>.

Спір за позовом спадкоємця щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень в питанні прийняття рішення про виділення земельної частки (паю) у натурі (на місцевості), яка належала спадкодавцю на підставі відповідного сертифіката, підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови від 9 листопада 2021 року у справі № 542/1403/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101473380>.

5. Окремі правові позиції Великої Палати Верховного Суду

5.1. Адміністративна юрисдикція

Чинне законодавство на час виникнення спірних відносин для отримання від Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України відшкодування витрат на виплату та доставку пенсії у зв'язку з втратою годувальника, смерть якого настала від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання, не передбачало обов'язку Пенсійного фонду України надавати кожного разу до актів звірки докази того, що смерть годувальника пов'язана саме з нещасним випадком на виробництві, або професійним захворюванням, а не із загальним захворюванням.

Обов'язок підтверджувати висновками відповідних медичних закладів причинний зв'язок смерті потерпілого з одержаним каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я встановлений лише щодо тих осіб, які отримували страхові виплати і не працювали, оскільки смерть особи може настати за різних обставин поза межами виробництва.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 3 лютого 2021 року у справі № 804/7691/16 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95177463>.

Отримувані застрахованою особою суми виплат, з яких були фактично нараховані та сплачені страхові внески або збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, враховуються в заробіток (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії незалежно від того, чи входять вони до структури заробітної плати.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 грудня 2020 року у справі № 510/1286/16-а можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94345945>.

Перерахунок пенсій державному службовцю у випадку неврахування пенсійним органом для обчислення пенсії додаткових виплат, на які нараховано збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, за відсутності вини пенсійного органу, здійснюється на підставі статті 98 Закону України «Про пенсійне забезпечення» за минулий час, але не більше як за 12 місяців перед поданням додаткових документів, необхідних для такого перерахунку.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 грудня 2020 року у справі № 510/1286/16-а можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94345945>.

Відсутність бюджетного фінансування не надає суб'єкту владних повноважень право в будь-який час після сплину строку апеляційного оскарження реалізувати право на апеляційне оскарження судового рішення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 28 квітня 2021 року у справі № 640/3393/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96694993>.

5.2. Господарська юрисдикція

На відміну від ухвали суду про затвердження мирової угоди у позовному провадженні, ухвала про затвердження мирової угоди у процедурі банкрутства не є виконавчим документом та не підлягає примусовому виконанню виконавчою службою.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 19 січня 2021 року у справі № 916/661/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94803670>.

Позовні вимоги кредитора про спонукання до виконання мирової угоди, затвердженої у процедурі банкрутства, не підлягають розгляду у порядку господарського судочинства в межах справи про банкрутство. У випадку невиконання боржником своїх договірних зобов'язань у строки, зазначені у мировій угоді, затвердженій у процедурі банкрутства, кредитор може звернутися до суду з вимогами до боржника про стягнення заборгованості в розмірі, передбаченому мировою угодою, в позовному або наказному провадженні, встановленому процесуальним законодавством, а не про спонукання до виконання мирової угоди. Якщо кредитор є фізичною особою, то такий спір підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 19 січня 2021 року у справі № 916/661/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94803670>.

Якщо наслідком задоволення вимоги, заявленої у справі, стороною якої є особа, щодо якої відкрито провадження у справі про банкрутство, може бути зміна розміру або складу ліквідаційної маси боржника, таку справу треба розглядати в межах справи про банкрутство на підставі статті 7 Кодексу України з процедур банкрутства, а спір є майновим у розумінні положень цього Кодексу.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 15 червня 2021 року у справі № 916/585/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98391620>.

КУзПБ та ГПК України є нормативними актами рівної юридичної сили – процесуальними законами, які мають визначену законодавцем сферу правового регулювання. У разі колізії норм між статтею 7 КУзПБ та статтею 20 ГПК України повинні застосовуватися ті процесуальні норми, які прийняті пізніше.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 вересня 2021 року у справі № 905/2030/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100359355>.

Визнання договору іпотеки припиненим є неналежним способом захисту прав особи, яка вважає, що їй належить право іпотеки за іншим договором, але яке на час вирішення спору не зареєстроване за нею. Належним способом захисту у такому випадку буде звернення до суду одночасно з вимогами про визнання відсутнім права іпотеки іпотекодержателя за спірним договором іпотеки та про визнання свого права іпотеки.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 19 січня 2021 року у справі № 916/1415/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94803669>.

Визнання незаконним та скасування рішення міської ради про передачу в оренду земельної ділянки третій особі є неналежним способом захисту сільської ради, яка вважає, що спірна земельна ділянка знаходиться в її адміністративних межах та належить до комунальної власності територіальної громади села. Належним способом захисту буде звернення до суду з вимогами про витребування майна із чужого незаконного володіння, якщо позивач був позбавлений права володіння земельною ділянкою, або усунення перешкод у здійсненні права користування та розпорядження майном, якщо позивачу чиняться перешкоди в реалізації цих прав. Відповідно до обраного позивачем способу захисту належним відповідачем, крім міської ради, може бути фізична особа, якій передано земельну ділянку.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 2 лютого 2021 року у справі № 925/642/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439652>.

Суб'єкт права постійного користування земельною ділянкою набуває права власності на збудовані на такій земельній ділянці об'єкти нерухомого майна. У випадку незаконного заволодіння таким майном особою, яка відповідно до інвестиційного договору здійснювала будівництво на земельній ділянці, переданій в постійне користування, належним способом захисту суб'єкта права постійного користування земельною ділянкою є віндикаційний позов.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 лютого 2021 року у справі № 910/2861/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439658>.

Органи Держгеокадастру можуть звертатись до суду, якщо це необхідно для здійснення їхніх повноважень з нагляду (контролю) за дотриманням земельного законодавства, використанням та охороною земель усіх категорій і форм власності, зокрема, з позовами щодо відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, а також повернення самовільно зайнятих чи тимчасово зайнятих земельних ділянок, строк користування якими закінчився.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 1 червня 2021 року у справі № 925/929/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97926626>.

Визнання недійсним розпорядження про реєстрацію статуту релігійної організації в новій редакції не є ефективним способом захисту прав та інтересів релігійної організації та/або її членів. Належному способу захисту в такому випадку відповідає позовна вимога про визнання недійсним статуту релігійної організації в новій редакції.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 6 квітня 2021 року у справі № 910/10011/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96695006>.

Продаж учасником товариства з обмеженою відповідальністю частки з порушенням переважного права іншого учасника (учасників) товариства не зумовлює недійсність відповідного правочину. Наслідком такого порушення є право учасника (учасників) вимагати в судовому порядку переведення на нього (на них) прав та обов'язків покупця частки.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 1 червня 2021 року у справі № 910/2388/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97967345>.

У разі розірвання договору фінансового лізингу з ініціативи лізингодавця, якщо це передбачено умовами договору, лізинговий платіж може вважатися платою за користування об'єктом лізингу.

Лізингові платежі не є рівнозначними платі за користування, на відміну від орендної плати, позаяк містять такий складник, як відшкодування частини вартості предмета лізингу, і з моменту розірвання договору лізингу зобов'язання лізингодавця щодо передачі об'єкта лізингу у власність лізингоодержувача є припиненим, відповідно, в лізингоодержувача припинилося зобов'язання щодо відшкодування вартості цього об'єкта.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 15 червня 2021 року у справі № 904/5726/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98524308>.

Скасування рішення про державну реєстрацію права власності на об'єкт незавершеного будівництва, розташованого на земельній ділянці, яка належить іншій особі, є неналежним способом захисту особи, яка вважає себе власником такого об'єкта. У такому разі належному способу захисту відповідає вимога повернення будівельних матеріалів або відшкодування їх вартості, якщо повернення цих матеріалів неможливе без знецінення їх вартості.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 15 червня 2021 року у справі № 916/585/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98391620>.

Виконавчий напис, вчинений на підставі не посвідченого нотаріально кредитного договору, є таким, що не підлягає виконанню (у правовідносинах із 22 лютого 2017 року).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 вересня 2021 року у справі № 910/10374/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100428590>.

При скасуванні постанови Кабінету Міністрів України (окремих її положень) рішенням суду, яке набрало законної сили, подальше зупинення виконання такого рішення судом вищої інстанції не впливає на його дію в частині скасування постанови Кабінету Міністрів України (окремих її положень), а зупиняє лише виконання обов'язку відповідача опублікувати резолютивну частину судового рішення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 вересня 2021 року у справі № 910/10374/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100428590>.

У зобов'язальних правовідносинах між резидентом України та нерезидентом України, які виникли на підставі договору поруки з вибором права іноземної держави, як щодо наслідків вчинення правочину поруки для його сторін, так і щодо строку дії поруки як забезпечувального зобов'язання, а також щодо строку позовної давності за вимогами кредитора до поручителя, підлягає застосування право іноземної держави.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 листопада 2021 року у справі № 904/2104/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101990860>.

Добросовісний набувач, крім відомостей, що містяться у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, не повинен перевіряти історію придбання нерухомості та робити висновки щодо правомірності попередніх переходів майна, а може діяти, покладаючись на такі відомості, за відсутності обставин, які з точки зору розумного спостерігача можуть викликати сумнів у достовірності цих відомостей.

Добросовісний набувач не може відповідати у зв'язку із порушеннями інших осіб, допущеними в рамках процедур, спеціально призначених для запобігання шахрайства при вчиненні правочинів з нерухомим майном (прилюдних торгів у межах здійснення виконавчого провадження). Конструкція, за якої добросовісний набувач втрачає такий статус всупереч приписам статті 388 ЦК України, а, відтак, втрачає майно і сам змушений шукати способи компенсації своїх втрат, є неприйнятною та покладає на добросовісного набувача індивідуальний та надмірний тягар.

Детальніше з тестом постанови ВП ВС від 2 листопада 2021 року у справі № 925/1351/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829977>.

Пайовий внесок замовника у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту має бути розрахований на підставі нормативно-правових актів, чинних на момент виникнення у замовника будівництва обов'язку щодо сплати пайового внеску, а не на той момент, коли орган місцевого самоврядування дізнався про його несплату замовником.

Водночас за умови встановлення судом наявності правових підстав у цілому для стягнення з замовника будівництва на користь органу місцевого самоврядування коштів пайової участі саме лише неправильне визначення позивачем правового акта, відповідно до якого здійснено розрахунок пайового внеску, не може бути підставою для відмови в позові про стягнення такого внеску.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 вересня 2021 року у справі № 904/2258/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101424439>.

Забезпечення судом позову шляхом зупинення стягнення на підставі виконавчого документа, що передбачене нормою пункту 5 частини першої статті 137 ГПК України, зокрема зупинення звернення стягнення на майно боржника шляхом його примусової реалізації на торгах не охолюється заборонаю, передбаченою частиною дванадцятою статті 137 ГПК України (недопустимість вжиття заходів забезпечення позову шляхом зупинення аукціону).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 листопада 2021 року у справі № 910/11552/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101473368>.

5.3. Цивільна юрисдикція

Визнання недійсним свідоцтва про право власності третьої особи на нерухоме майно, відчужене їй особою, яка на момент відчуження не була та не могла бути його власником, є неналежним способом захисту прав особи, яка вважає себе власником такого майна. У такому разі позивач вправі скористатися передбаченими законодавством зобов'язально-правовими способами захисту права власності.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 червня 2021 року у справі № 334/3161/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483113>.

Якщо право власності на об'єкт нерухомості та на земельну ділянку, на якій цей об'єкт розташований, належать одній особі, то відчуження, у тому числі в процедурі виконавчого провадження, об'єкта нерухомості окремо від земельної ділянки або земельної ділянки окремо від об'єкта нерухомості суперечить закону.

Якщо продажу підлягає об'єкт нерухомості, право власності на який відповідно до частини першої статті 377 ЦК України, частини першої статті 120 ЗК України переходить лише разом з правом власності на земельну ділянку, на якій такий об'єкт розташований, то в інформаційному повідомленні про електронні торги повинен бути зазначений кадастровий номер такої земельної ділянки.

Якщо продажу підлягає земельна ділянка одного власника, на якій розташований об'єкт нерухомості іншого власника (якщо такий продаж не суперечить закону), то в інформаційному повідомленні повинна міститись інформація про таке обмеження на використання земельної ділянки, а також про інші обмеження на використання земельної ділянки, пов'язані з наявністю прав інших осіб на земельну ділянку (емфітевзис, суперфіцій тощо).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 червня 2021 року у справі № 200/606/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483110>.

Позовні вимоги про визнання недійсним свідоцтва про придбання земельної ділянки з прилюдних торгів та про визнання права власності на земельну ділянку не є належним способом захисту особи, яка на прилюдних торгах набула об'єкт нерухомості, розташований на земельній ділянці. Належному способу захисту права відповідає вимога про витребування земельної ділянки від особи, за якою зареєстроване право власності на неї.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 червня 2021 року у справі № 200/606/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483110>.

Право на отримання відпустки без збереження заробітної плати для догляду за дитиною вважається реалізованим з моменту подання працівником належним чином оформленої заяви з доданими до неї відповідними підтвердними документами. Звільнення за прогул (пункт 4 частини першої статті 40 КЗпП України) працівника, який належним чином повідомив роботодавця про волевиявлення щодо отримання відпустки по догляду за дитиною та у зв'язку із цим не вийшов на роботу в указану ним дату, є незаконним.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 8 червня 2021 року у справі № 487/8206/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98146718>.

У разі набуття новим кредитором прав іпотекодержателя від банку чи іншої фінансової установи, обтяження предмета іпотеки, зареєстровані після державної реєстрації іпотеки за банком або іншою фінансовою установою (первинний кредитор), не є перешкодою для звернення стягнення на відповідний предмет іпотеки новим кредитором у порядку, встановленому статтею 37 Закону України «Про іпотеку».

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 8 червня 2021 року у справі № 346/1305/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98524306>.

У разі, коли особа звернулася до суду за правилами цивільного судочинства з позовною вимогою, щоб уникнути припинення відповідального зберігання арештованого в кримінальному провадженні майна за правилами кримінального судочинства, суд відмовляє у відкритті провадження в цивільній справі на підставі пункту 1 частини першої статті 186 ЦПК України, а в разі, якщо провадження було відкрите, – закриває його на підставі пункту 1 частини першої статті 255 ЦПК України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25 травня 2021 року у справі № 200/14342/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483125>.

Належним та ефективним способом захисту прав споживача природного газу, який вважає, що нарахований йому борг відсутній, є вимога про визнання боргу безпідставним та зобов'язання постачальника списати з особового рахунку донараховану заборгованість, а не вимога про скасування боргу. Такі вимоги можна заявити як разом із вимогою про визнання боргу безпідставним, так і окремо.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 жовтня 2021 року у справі № 766/20797/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829988>.

Якщо постачальнику природного газу завдано шкоду внаслідок прийняття Кабінетом Міністрів України нормативно-правового акта, який суд визнав

протиправним (незаконним) і нечинним, то її не мають відшкодовувати особи, які є адресатами цього акта (споживачі).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 жовтня 2021 року у справі № 766/20797/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829988>.

Односторонні дії газорозподільної організації щодо встановлення загальнобудинкового лічильника газу без згоди на це співвласників відповідного багатоквартирного будинку слід кваліфікувати як протиправні незалежно від того, вчинені вони до 20 січня 2018 року чи після цієї дати.

Якщо з будь-яких причин установити загальнобудинковий лічильник природного газу у певний проміжок часу з дотриманням вимог чинного законодавства (зокрема, внаслідок відсутності згоди співвласників будинку) не виявляється можливим, то визначення обсягу спожитого споживачами газу до встановлення індивідуальних лічильників має відбуватися за нормами споживання, встановленими Кабінетом Міністрів України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 жовтня 2021 року у справі № 212/5836/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101584601>.

У разі виникнення спору в умовах відсутності юридичної визначеності у правовому регулюванні щодо застосованих норм споживання природного газу суд повинен застосовувати останні норми споживання природного газу, які затвердив Кабінет Міністрів України (незалежно від втрати чинності відповідною постановою, зокрема від визнання її нечинною чи скасування), до затвердження нових норм споживання природного газу

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 жовтня 2021 року у справі № 212/5836/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101584601>.

У разі реєстрації боржником у спірній квартирі малолітніх/неповнолітніх дітей під час виконавчого провадження житлові права на квартиру у таких дітей не виникають, а отже, у такому випадку державний (приватний) виконавець не повинен отримувати дозвіл органу опіки і піклування на примусову реалізацію житлової нерухомості.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 жовтня 2021 року у справі № 755/12052/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101584602>.

Частина чотирнадцята статті 71 Закону України «Про виконавче провадження», яка передбачає накладення штрафу у разі наявності заборгованості зі сплати аліментів і яка набрала чинності 28 серпня 2018 року), застосовується не лише

до заборгованості, що виникла після набрання чинності цією нормою, а й до, але продовжила існувати після набрання нею чинності. Визначальним для вирішення справи є встановлення наявності такої заборгованості на час винесення постанови про накладення штрафу та її сума, з якою пов'язано визначення розміру штрафу.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2021 року у справі № 2610/27695/2012 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221948>.

Кошти, які отримує особа, що здійснює догляд за особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, та щомісячні компенсаційні виплати непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку, не включаються до складу доходів, з яких мають сплачуватися аліменти, тому для обчислення суми аліментів та заборгованості боржника, який є непрацюючою працездатною особою, по їх сплаті, мають застосовуватись положення частини другої статті 195 СК України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2021 року у справі № 2610/27695/2012 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221948>.

Якщо заборгованість зі сплати аліментів виникла не з вини боржника, а з вини державного виконавця, який неправильно визначив розмір аліментів та базу їх стягнення, то постанова державного виконавця про накладення штрафу не може вважатися справедливою.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2021 року у справі № 2610/27695/2012 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102221948>.

За наявності не скасованого розпорядчого акта про видачу спадкодавцеві сертифіката про право на земельну частку (пай) та свідоцтва про право на спадщину, забезпечення порушеного права спадкоємця на отримання земельної частки (паю) у натурі, повинно здійснюватися відповідно до принципу верховенства права та застосування аналогії закону (визначеного законодавством порядку, переліку осіб та підстав розподілення резервного фонду). Саме державні органи та органи місцевого самоврядування повинні здійснити таке забезпечення за рахунок земель резервного фонду або земель запасу.

Детальніше з текстом постанови від 9 листопада 2021 року у справі № 542/1403/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101473380>.

Після ухвалення рішення про розірвання договорів банківського вкладу та набрання ним законної сили на правовідносини між сторонами не поширюється дія Закону України «Про захист прав споживачів» і пеня відповідно до частини п'ятої

статті 10 цього Закону не нараховується. До грошового зобов'язання зі сплати коштів, наявність якого підтверджене судовим рішенням, застосовуються приписи статті 625 ЦК України у разі його невиконання.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 листопада 2021 року у справі № 320/5115/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101424464>.

Належним способом захисту прав власника майна, яке вибуло з його власності на підставі рішення третейського суду, а такий власник не був стороною третейського розгляду, є позов про витребування майна з чужого незаконного володіння. Вимоги про скасування рішень, записів про державну реєстрацію права власності на це майно за незаконним володільцем не є необхідним для ефективного відновлення його права.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 9 листопада 2021 року у справі № 466/8649/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101424487>.

6. Вимоги, які не підлягають розгляду в судовому порядку

Спір щодо оскарження бездіяльності начальника територіального управління Національної поліції України, яка полягає у нездійсненні належного контролю за виконанням своїх службових обов'язків посадовими особами управління, не підлягає судовому розгляду.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 3 лютого 2021 року у справі № 820/5347/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439653>.

Питання скликання та проведення поетапного з'їзду політичної партії, а також прийняття рішень такого з'їзду належать до внутрішньоорганізаційної діяльності політичної партії і є її виключною компетенцією, а тому позовні вимоги щодо їх оскарження не підлягають розгляду у судовому порядку.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 березня 2021 року у справі № 761/3540/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96179831>.

Позовні вимоги первинної профспілкової організації про визнання неправомірними дій/бездіяльності органів, до компетенції яких належить розірвання трудового договору з керівником підприємства, установи, організації, щодо нерозгляду її вимоги (подання) про розірвання контракту з таким керівником та зобов'язання вчинити дії відповідно до вимог статті 45 КЗпП України не підлягають судовому розгляду в разі оскарження керівником виконання такої вимоги до суду.

Детальніше з тестом постанови ВП ВС від 6 липня 2021 року у справі № 910/4508/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483116>.

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2021 по 31.12.2021/ упоряд. департамент аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду / Відпов. за вип.: Секретар ВП ВС Л.І.Рогач – Київ, 2022. – 41 стор.

¹ **Застереження:** видання містить короткий огляд деяких судових рішень Великої Палати. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua